

 Európsky internetový prieskum o drogách

*Takmer 50 000 dospelých od 18 rokov (48 469) z 21 EÚ krajín a Švajčiarska sa zúčastnilo prieskumu European Web Survey on Drugs (EWSD 21). Prieskum už po tretíkrát iniciovalo Európske monitorovacie centrum pre drogy a drogovú závislosť a realizoval sa v mesiacoch marec-apríl 2021 prostredníctvom webu. Do iniciatívy sa zapojilo viac ako 100 organizácií vrátane **národných kontaktných miest siete Reitox (na Slovensku Národné monitorovacie centrum pre drogy a spolupracujúci externí odborníci)**, univerzít a mimovládnych organizácií.*

NMCD sa prieskumu tohto typu zúčastnilo po prvýkrát.

Prieskumy prostredníctvom webu sú adresnejšie voči cieľovej skupine, v tomto prípade ľudí, ktorí užívali drogy v posledných 12 mesiacoch; sú dobrovoľné, anonymné rýchle a menej nákladné v porovnaní s klasickými metódami zisťovania. On-line dotazník EWSD 21 bol preložený do jazykov participujúcich krajín a práve precízne a overované preklady jednotlivých položiek dotazníka si vyžiadali viac ako polročnú prípravu finálnej verzie, umožňujúcej medzinárodné porovnanie.

Údaje, ktoré sú prezentované, sa týkajú samostatne vybranej vzorky (n=48 469), ktorá užíla aspoň jednu nelegálnu drogu v posledných 12 mesiacoch. Slovenskí respondenti tvorili v tejto vzorke približne 4,2%.

Výskum priniesol obrovské množstvo dát a v tomto príspevku sú reflektované len hlavné zistenia. Je predpoklad, že na európskej a národných úrovniach budú nasledovať ďalšie analýzy získaných dát¹, najmä so zreteľom na mapovanie drogovej scény.

Aj keď webové prieskumy nie sú reprezentatívne pre všeobecnú populáciu, ak sa vykonajú precízne a skombinujú s tradičnými metódami zberu údajov, môžu pomôcť vytvoriť podrobnejší, realistickejší a aktuálnejší obraz o užívaní drog a trhoch s drogami v Európe.

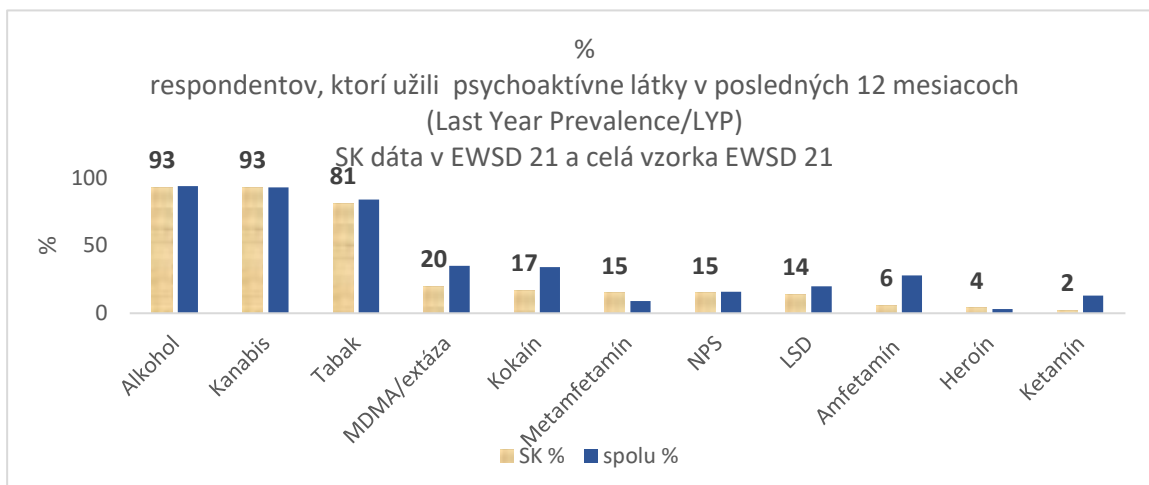
Hlavné zistenia

Najviac užívanou nelegálnou drogu bol v 21 EÚ krajinách a Švajčiarska kanabis. 93% respondentov uviedlo, že kanabis (rastlinný a kanabisovú živicu/hašíš) užívalo v predchádzajúcich 12 mesiacoch.

Užívanie MDMA/extázy uviedlo 35%, rovnako 35% uviedlo kokaín. Amfetamín užívalo 28% respondentov. Tieto látky boli najčastejšie uvádzanými drogami v rámci poradia troch najčastejších drog s miernymi odchýlkami v rámci krajín. Prieskum odhalil, že pätina (20 %) v minulom roku užíla LSD, 16 % nové psychoaktívne látky (NPL) a 13 % ketamín. Užívanie heroínu uviedli 3 % opýtaných.

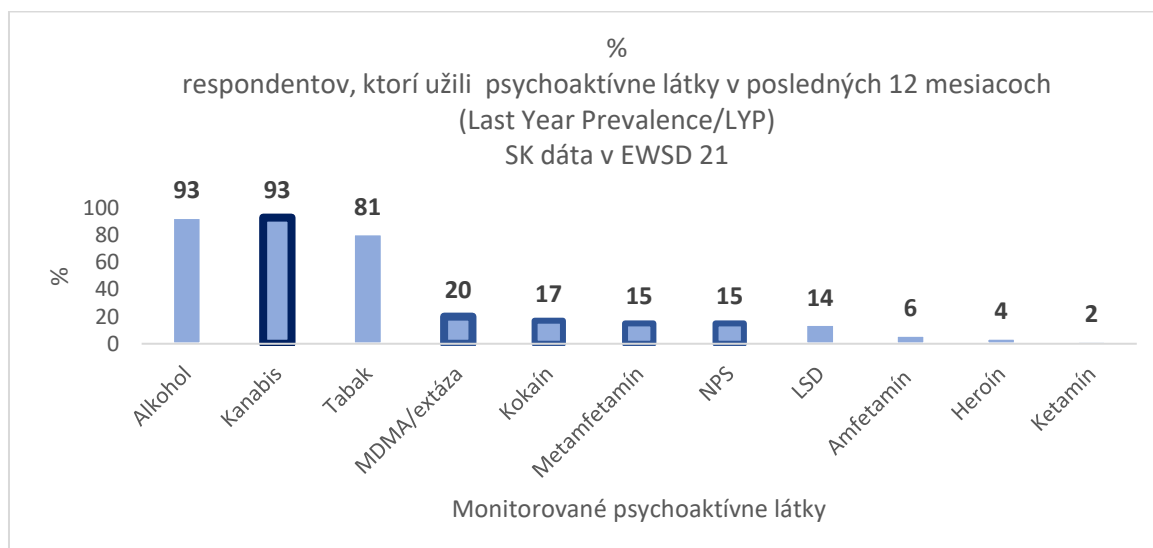
Slovenskí respondenti uviedli pri prvých troch psychoaktívnych látkach – alkohol, kanabis a tabak - takmer identické výsledky; **pri kanabise totožné (93% vs 93%)**. Podstatnejšie rozdiely v dátach sú zrejmé pri metamfetamíne (SK 15%, celá vzorka 9%), MDMA/extáze (SK 20% vs 35%), kokaíne (SK 17% vs 34%), amfetamíne (SK 6% vs 28%) (obr.1).

¹ Individuálne moduly v dotazníku EWSD 21 boli venované jednotlivým drogám a obsahovali v priemere minimálne 35 otázok, z nich cca polovica bola zameraná na získanie dát o drogových trhoch.

Obr. 1 LYP slovenských respondentov n=2029 a celej vzorky EWSD 21 n= 48469. Zdroj dát:EWSD 21,január 2022

Slovenskí respondenti uvádzali v rámci poradia najčastejších nelegálnych drog kanabis, MDMA/extázu, kokaín, metamfetamín a aj nové psychoaktívne látky (obr.2).

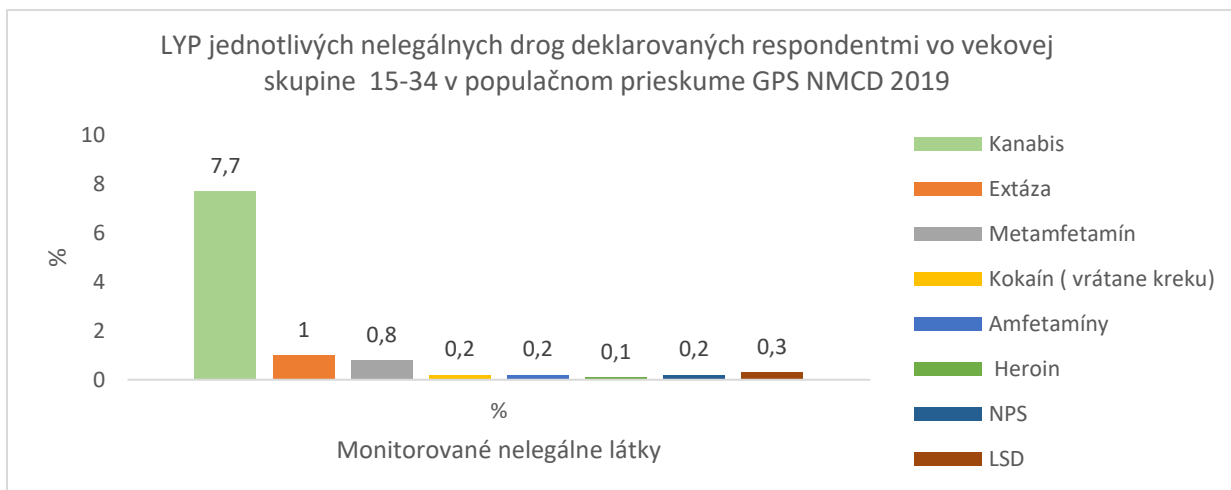

Obr. 2 Najčastejšie užívané ilegálne drogy uvádzané slovenskými respondentmi: kanabis,MDMA/extáza, kokaín,metamfetamín NPL.: Zdroj dát:EWSD 21,január 2022

Pre porovnanie **trendu rozšírenosti psychoaktívnych látok v slovenskej populácii všeobecnej (GPS NMCD 2019) a selfselektovanej (EWSD 21)** uvádzame na tomto mieste informácie z prieskumu GPS NMCD 2019 (užívanie psychoaktívnych látok vo všeobecnej populácii), a to pre vekovú skupinu 15-34 ročných, ktorí deklarovali užívanie v posledných 12 mesiacoch. Ide o ilustráciu pomerne identického trendu v užívaní nelegálnych psychoaktívnych látok v oboch rozdielnych súboroch² s rozdielnou metodológiou³.

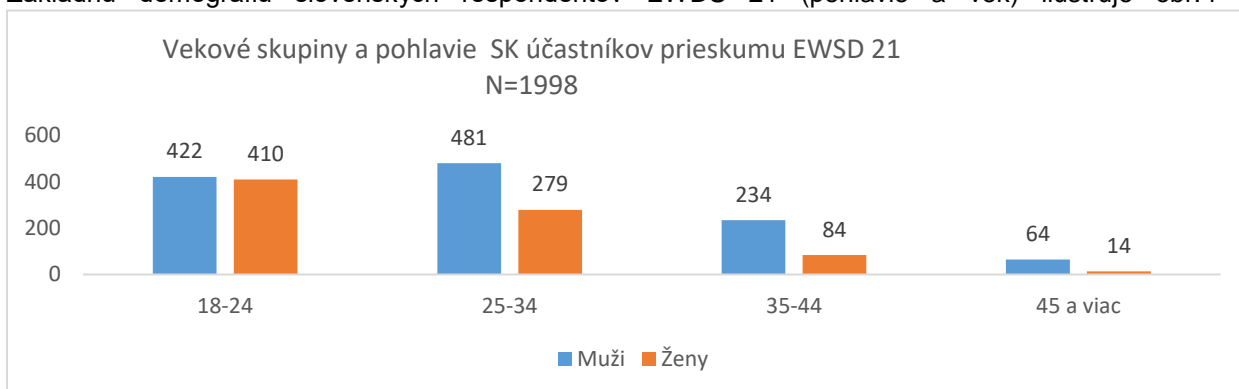
² Veková skupina v NMCD GPS 2019 15-34, verus najpočetnejšie zastúpená veková skupina v prieskume EWSD 2021 boli respondenti vo veku 18-34 (obr.4).

³ F2F interview v domácnosti respondenta verus on-line dotazník na webe.

Obr. 3 Prevalencia užívania nelegálnych drog v posledných 12 mesiacoch (LYP) vo vekovej skupine 15-34 respondentov populačného prieskumu GPS NMCD 2019. Na doplnenie LYP alkoholu a LYP tabaku v skupine 15-34 ročných respondentov predstavovala 69,5% a 38,4%.

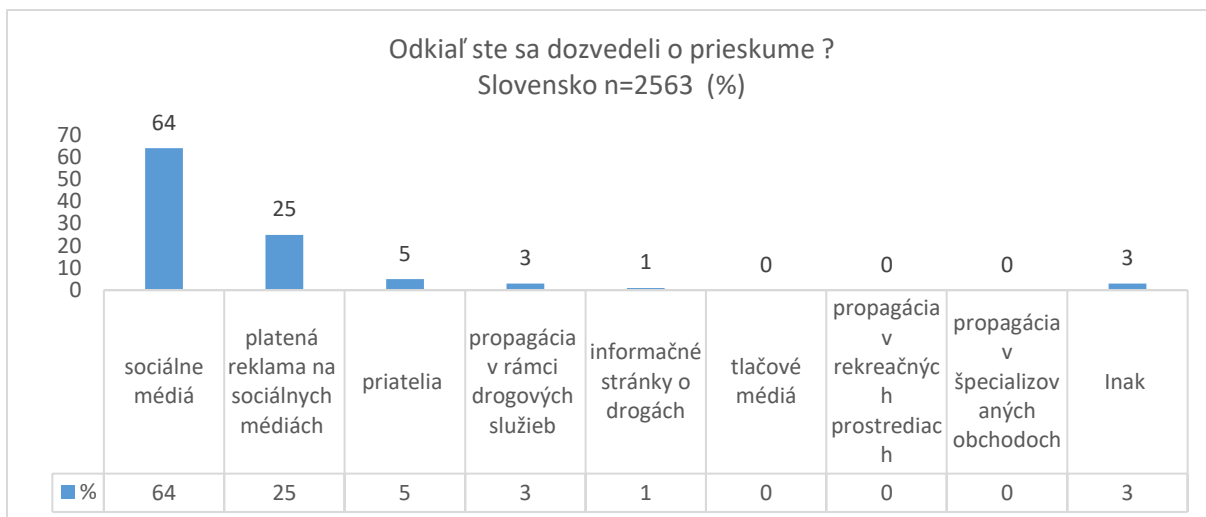
Základnú demografiu slovenských respondentov EWDS 21 (pohlavie a vek) ilustruje obr.4

Obr. 4 Najviac zastúpenou vekovou skupinou bola skupina 18 až 24 ročných, kde boli minimálne interpohlavné rozdiely. Najviac mužských respondentov bolo vo veku 25 až 34 rokov. Pomer mužov a žien bol 60:40.

Pri otázke "odkiaľ ste sa dozvedeli o medzinárodnom prieskume" výrazne dominovali sociálne médiá – osobitne v slovenských podmienkach Facebook, vrátane platenej reklamnej kampane (tab.1, obr.5).

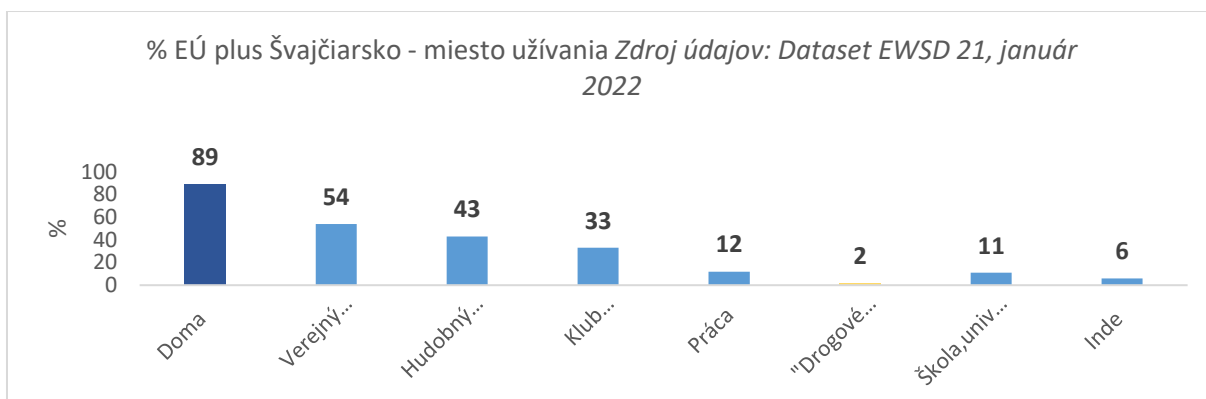
Tab.1	Počet všetkých, ktorých prieskum zaujal ("klikli si")	% účastníkov, ktorí súhlasili s účasťou v prieskume
Facebook	2863	62%
Instagram	448	63%
YouTube	0	n a
Twitter	0	n a
Reddit	0	n a
Iné/neuvedené	481	18%

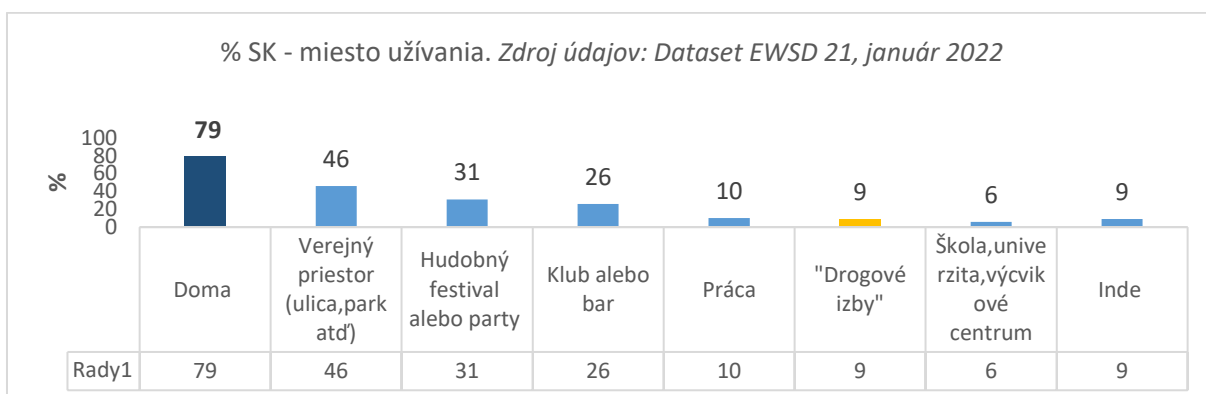
Obr. 5 Zdroje informácií a prístup do prieskumu EWSD2021 Zdroj údajov: Dataset EWSD 21, január 2022

Z prostredia “nočnej zábavy” do domova

Domov bol uvádzaný ako najčastejšie prostredie, kde respondenti užívali drogy počas sledovaného obdobia (marec-apríl), čo je schéma správania ovplyvnená pandemickými opatreniami (lockdown) a zatvorením prevádzok nočného života (obr.5). Identický trend uviedli aj respondenti slovenského variantu prieskumu (obr.6).

Obr. 6 Najviac uvádzané miesta užívania respondentmi celého súboru (21 EÚ a Švajčiarsko)

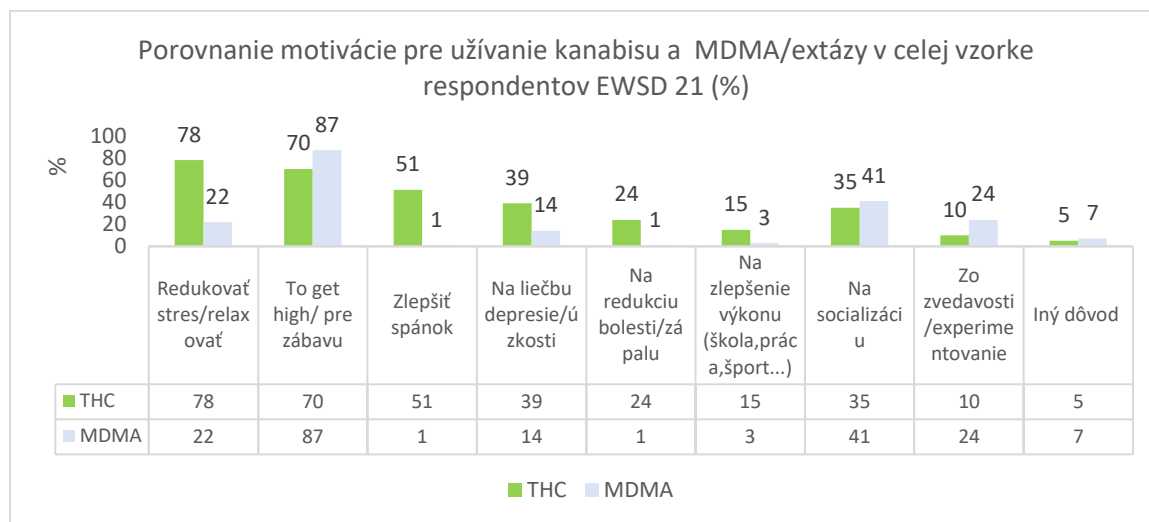
Obr. 7 Uvádzané miesta užívania drog podľa slovenských respondentov

Za zmienku stojí rozdiel medzi dátami celej vzorky (EÚ plus Švajčiarsko) v porovnaní so slovenskými dátami pokiaľ ide o miesto užívania – tzv. drogové izby/drug rooms. V absolútnych číslach predstavujú 2% v celej vzorke 970 osôb, čo je pravdepodobne v krajinách, kde takéto služby existujú (*Holandsko, Nemecko, Švajčiarsko, Dánsko*).

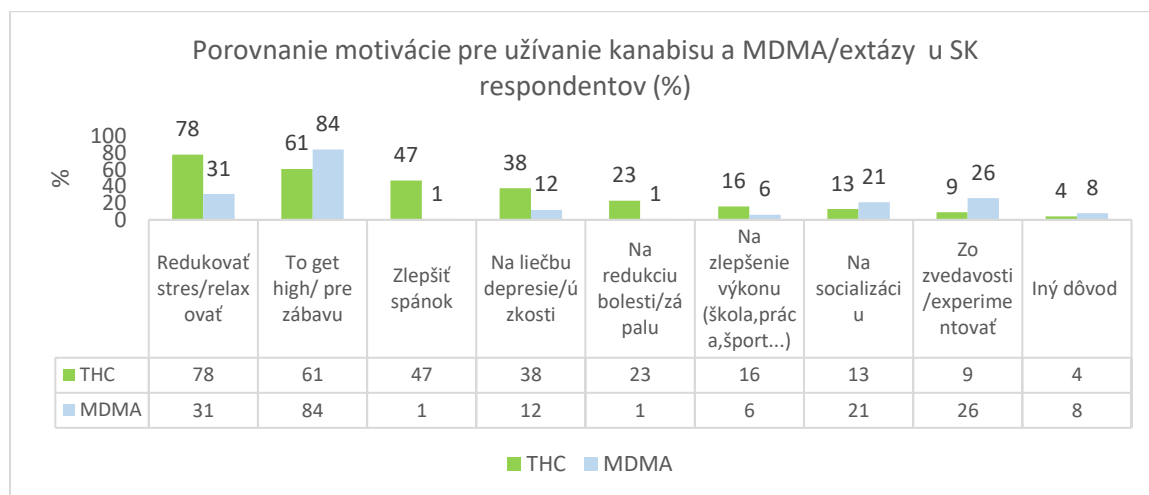
Na druhej strane nie je jasné, čo si pod týmto označením predstavovalo 9% respondentov zo Slovenska (183 osôb), ktoré označili ako miesto užívania drogovej izby. Takéto opatrenie v rámci znižovania škodlivých účinkov drog (harm reduction) ako miesto, kde si možno bezpečne aplikovať drogu, kde je k dispozícii sterilné injekčné vybavenie a v prípade predávkovania sa poskytuje okamžitá pomoc, na Slovensku neexistuje.

Motivácia k užívaniu drog

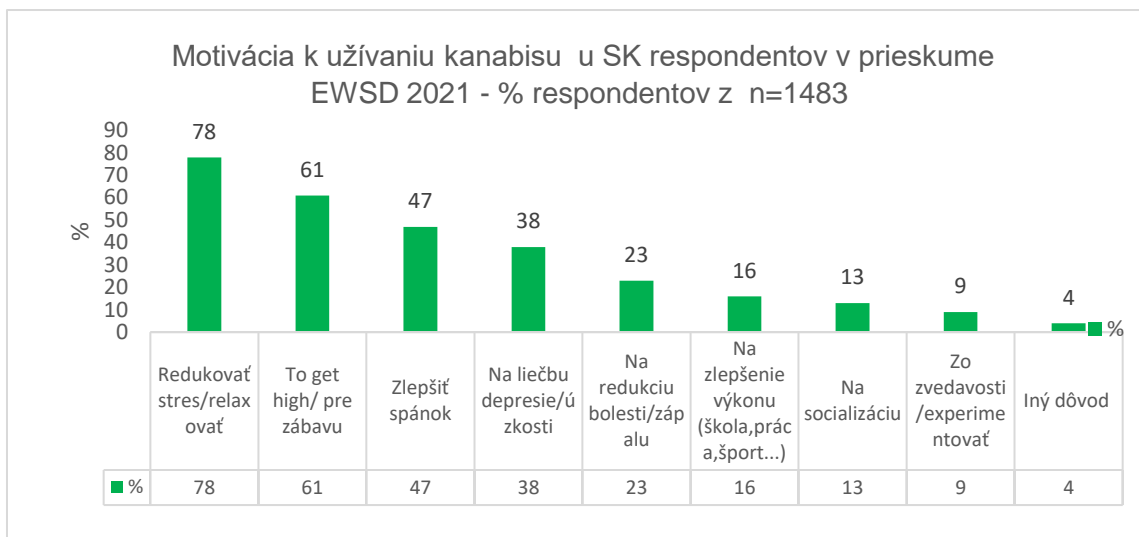
Motivácia k užívaniu jednotlivých drog často reflektuje očakávané účinky týchto psychoaktívnych látok. Pokiaľ ide o rastlinný kanabis – marihuanu, respondenti očakávali jej upokojujúci a euforický účinok, osobitne zníženie stresu alebo relaxovanie, “to get high” alebo pre pobavenie a pre zlepšenie spánku. Pri MDMA/extáze boli uvádzané euforické a socializačné účinky.

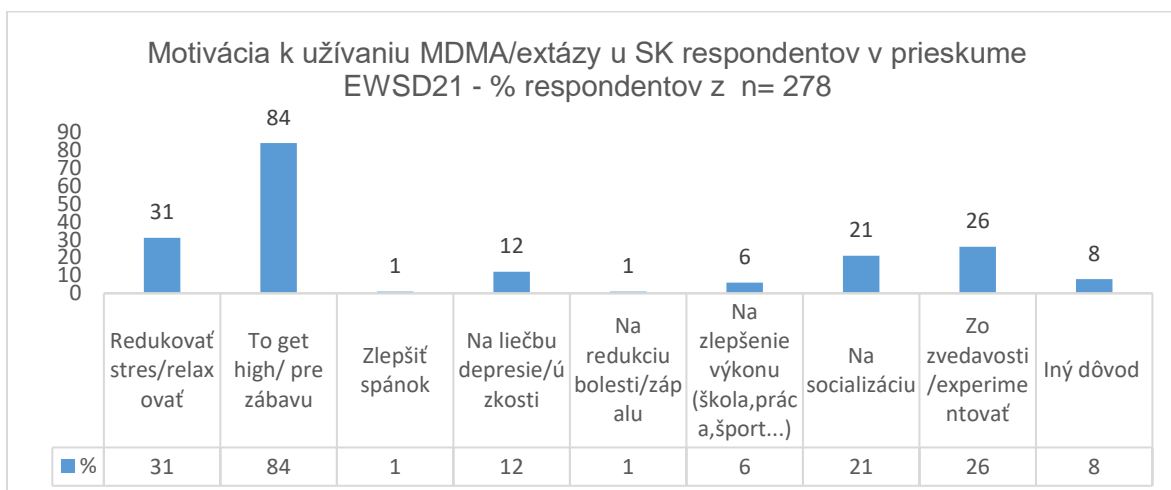
Obr. 8 Rozdielna motivácia pre užívanie kanabisu a MDMA/extázy v celej vzorke respondentov EWSD 21 (%). Zdroj údajov: Dataset EWSD 21, január 2022

Obr. 9 Rozdielna motivácia pre užívanie kanabisu a MDMA/extázy u SK respondentov EWSD 21 (%). Zdroj údajov: Dataset EWSD 21, január 2022

Obr. 10 Motivácia k užívaniu kanabisu u SK respondentov v prieskume EWSD 2021 - % respondentov z n=1483
Zdroj údajov: Dataset EWSD 21, január 2022

Obr. 11 Stimulačná psychoaktívna látka MDMA/extáza a motívy pre jej užívanie. Zdroj údajov: Dataset EWSD 21, január 2022

V prípade tejto drogy ide zjavne o inú motiváciu s dominantným motívom "to get high". Medzi ďalšími najpočetnejšími motívmi figuruje pri MDMA/extáze redukcia stresu /relax, zvedavosť/experimentovanie a socializácia⁴.

Dopad COVID 19 na vzorce užívania jednotlivých drog

V dataseete celej vzorky (EÚ 21 a Švajčiarsko) figurujú pri otázke "Ovplyvnila pandémia COVID 19 vaše užívanie drog?", štyri možnosti odpovede, a to: užíval/a som menej; užíval/a som rovnako; užíval/a som viac; neviem/neodpovedal/a. Najvyššie zníženie v rámci celej vzorky a sledovaných drog bolo zaznamenané pri MDMA/extáze (42%). Naopak, najvyššie zvýšenie bolo zaznamenané pri rastlinnom kanabise (32%).

⁴ Už predbežná analýza údajov z datasetu Európskeho webového prieskumu o drogách v septembri r. 2021 naznačila pri kanabise trendy, ktoré sa definitívne premietli do finálnej verzie. V tejto analýze najčastejším vnímaným dôvodom užívania kanabisu medzi užívateľmi je zníženie stresu, relaxácia a zlepšenie spánku (72 % a 61,1 % zo 671 respondentov, ktorí odpovedali na túto otázku). Pre niektorých je dosť dôležitým dôvodom aj zníženie úzkosti alebo liečba depresie (37,3 %) a na zníženie bolesti alebo zápalov (34,7 %).

Aj v slovenskom variante EWSD 21 boli zaznamenané najvýraznejšie zníženia pri stimulačných drogách – v poradí MDMA/extáza – až 50% - práškový kokain, amfetamín.

Zvýšenie užívania deklarovali respondenti zo Slovenska pri marihuane, a to 16%. Stojí za pozornosť, že rovnaké percento zvýšenia zaznamenala aj kategória “nové psychoaktívne látky”/NPL (tab.2). 24% z 1305 respondentov uviedlo, že rastlinný kanabis užívali menej.

Užíval/a som	menej	rovnako	viac	N odpovedajúcich =
MDMA/extázy	50%	19%	6%	278
kokaínu (prášok)	34%	19%	9%	222
amfetamínu	29%	27%	6%	51
hašišu	26%	42%	9%	202
kokaínu (kreku)	25%	25%	0	4
rastlinného kanabisu (marihuany)	24%	39%	16%	1305
metamfetamínu (pervitínu)	24%	44%	10%	193
NPL	23%	39%	16%	98
heroínu	23%	68%	1%	62

Tab. 2 Údaje SK respondentov o užívaní jednotlivých drog v období COVID 19 .Pozn. dáta pre SK neobsahujú explicitne možnosť odpovede “neviem/neodpovedal/a, takže túto dôležitú možnosť je potrebné zohľadniť.

Zdroje:

[European Web Survey on Drugs 2021: top level findings, 21 EU countries and Switzerland | www.emcdda.europa.eu](http://www.emcdda.europa.eu) , 20.1.2022

[Tlačová správa agentúry EMCDDA, 19.1.2022](#)

www.infodrogy.sk [Preview \(infodrogy.sk\)](#)

WB Drugs 2020, 2021 – nepublikované správy pre REITOX, október 2020, 2021

Spracované: Eleonora Kastelová, členka PS NMCD pre EWSD 21